

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ЯК ВИМОГА ПУБЛІЧНО-ВЛАДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Демократизація багатьох сфер суспільного життя призвела до формування нового типу взаємовідносин влади та громадян, який базується на безумовній відповідальності владних інституцій перед людьми, що досягається прозорістю у прийнятті рішень, системному звітуванні за власні кроки, а також постійному інформуванні населення про подальші кроки. Започаткування та існування діалогу – свідчення розвитку країни на засадах взаємної поваги та сервісності державної публічної діяльності, що вимагає обізнаності людей про напрямки, способи та методи діяльності органів публічної адміністрації. Тому транспарентність - є однією із ключових вимог до сучасної влади, яка обумовлена поступальним розвитком України як сучасної, демократичної та правової держави, в якій найбільшою цінністю визнається людина.

Транспарентність – засаднича властивість політичної влади, яка забезпечує розвиток демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості дій різних гілок влади, процедур прийняття рішень та активізації громадянського контролю над діяльністю органів державної влади та управління, а такі поняття як прозорість, відкритість, гласність є певними атрибутивними ознаками (характеристиками) транспарентності [1]. Такий підхід авторів засвідчує розуміння явища транспарентності як структурно визначеної категорії, що об'єднує в собі різні елементи інформаційної роботи, характеристики управлінської та контрольної діяльності, а також вказує на особливу природу публічно-владної діяльності сучасних органів влади.

У продовження зазначеного, необхідно привести позицію Л.Р. Наливайко, М.Ю. Романова, які аргументують власну позицію щодо поняття транспарентності як складну теоретико-правову категорію, що змістовно поєднує в собі такі поняття, як «прозорість», «відкритість», «гласність», «публічність», «підзвітність», «доступ до публічної інформації» та «участь в управлінні державними справами». Також вони зазначають, що прозорість – це обізнаність діям влади, а відкритість – це реальна можливість впливу, але із цього виходить, що керуючись напрацюваннями вчених, які уніфікують ці складові в категорію транспарентності згадані автори, доходять висновку про те, що вони не просто спрощують понятійно-категоріальний апарат в сфері взаємодії громадськості та державної влади, а й відкривають нове поле для наукової дискусії, що може сприяти розвитку демократичної та соціальної держави в Україні. Виходячи із такого розуміння категорії транспарентності, належить зауважити, що всі її органічні складові, є не можливими одна без одної, одні є причиною інших, а інші є наслідком попередніх. Тобто, якщо прозорість – це рівень обізнаності діям влади, а відкритість – це функціональна характеристика влади до демонстрації своєї діяльності, то можна сказати, що обізнаності в діях влади не наступить, доки влада не буде діяти відкрито. Якщо гласність – це характеристика влади, що робить її доступною до громадського обговорення, публічність – це здатність влади

виконувати свої функції перед «публікою» (тобто особами, що її обрали), а підзвітність в свою чергу є обмежувальною характеристикою влади, що відображає громадський контроль за її діяльністю, то акцентуємо увагу на тому, що саме така «публічна» діяльність влади, спричиняє громадське обговорення, а після – контроль (призводить до підзвітності) [2]. Усе зазначене свідчить про намагання сформувавши чітке уявлення про структуру та природу явища транспарентності та його ролі в діяльності органів публічної адміністрації в контексті налагодження співпраці між громадянським суспільством і державою. На концептуальному рівні, явище транспарентності – гарантія довіри до владних інституцій, і запобіжник від зловживань з їхнього боку, що в результаті формує та забезпечує ефективні партнерські відносини між державою та її громадянами.

Транспарентність як соціальний феномен характеризує вплив інформації та медіа на механізми соціальної організації, стан поінформованості (наявність повного, достатнього та достовірного знання) щодо того чи іншого виду діяльності (її об'єктів чи результатів). Водночас існують побоювання, що надмірна відкритість соціальної системи збільшує можливості соціального конструювання контролю в різних сферах та соціальної деконструкції, унаслідок імплузії - взаємопроникнення та змішування структур, категорій та цінностей [3].

Отже, транспарентність, як явище і феномен, – є свідченням зрілості та розвиненості суспільства зважаючи на здатність останнього до визнання необхідності існування постійного діалогу як в середині самого суспільства, так і з інституціями держави, органами влади.

Сучасні наукові підходи до аналізу явища транспарентності в суспільстві та державі засвідчують намагання сформувавши чітке уявлення про структуру та природу явища транспарентності та його ролі в діяльності органів публічної адміністрації в контексті налагодження співпраці між громадянським суспільством і державою. На концептуальному рівні, явище транспарентності – гарантія довіри до владних інституцій, і запобіжник від зловживань з їхнього боку, що в результаті формує та забезпечує ефективні партнерські відносини між державою та її громадянами.

Довіра суспільства до органів публічної влади напряму залежить від рівня їх транспарентності, адже з цим пов'язується комунікативна здатність співпрацювати та оперативно реагувати на критику та долати протиріччя між суспільними та державними інтересами. Підхід, при якому встановлюється пріоритет нерівного ставлення державних інститутів і громадянського суспільства, вважаємо неправильним і таким, що призводить до суперечок та конфліктів, які мають деструктивний результат для розвитку держави в цілому. Тому, намагання створити державою додаткові зобов'язальні та обмежувальні механізми й інструменти повинні здійснюватися вкрай помірковано із урахуванням та прорахуванням настання можливих наслідків їхнього запровадження, а також при попередній оцінці експертного середовища та широкого обговорення серед громадян. В іншому випадку, подібні ініціативи матимуть зворотній результат і будуть відігравати роль каталізатора громадянського неспокою і стану перманентного конфлікту з органами публічної влади.

Список використаних джерел

1. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України: конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів: Уклад. Е.А.Афонін, О.В.Сушій. Київ: Вид-во НАДУ, 2010. - 48 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/transparentnist.pdf> (дата звернення: 13.10.2019).
2. Наливайко Л.Р., Романов М.Ю. Поняття транспарентності в світлі європейських цінностей. *Екологічне право*. 2016 № 1-2. URL: <http://aup.org.ua/wp-content/uploads/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-2016-%E2%84%961-2-.pdf#page=55> (дата звернення: 13.10.2019).
3. Афонін Е. А., Конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України. Київ: НАДУ, 2010. 48 с.

*Тимошик М.О.
студент магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Зайцева-Калаур І.В.*

ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

На нормативному рівні інформація характеризується як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Таке визначення закріплене у ст. 200 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [1], а також у ст. 1 Закону України «Про інформацію» [2].

Враховуючи те, що інформація є самостійним об'єктом цивільних прав (ст. 200 ЦК України), а право на інформацію охороняється як особисте немайнове право фізичної особи (ст. 302 ЦК України) спробуємо визначити місце інституту інформаційних прав у межах системи цивільного права, а саме, зупинимось на питанні співвідношення інформації та об'єктів права інтелектуальної власності.

У цьому аспекті можна виділити три основні точки зору. Зокрема, О. О. Підпригора вважає, що об'єктом права інтелектуальної власності є будь-яка інформація [3, с. 676-677]. Така позиція видається досить дискусійною оскільки законодавство відносить до об'єктів інтелектуальної власності не всі види інформації, а лише ті, які відповідають встановленим умовам охороноздатності. Тому існування виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності є скоріше певним винятком у правовому регулюванні інформаційних відносин, особливим правовим режимом окремих видів інформації.